

ОБЪЕКТИВАЦИЯ БИНАРНОЙ ОППОЗИЦИИ ВЕРХ/НИЗ В ФОЛЬКЛОРНЫХ ТЕКСТАХ

В статье рассмотрены основные способы вербально-символической объективации бинарной оппозиции верх/низ на материале русских фольклорных текстов. Выделены основные символично-семантические компоненты, которые характеризуют рассмотренные противопоставления в оценочно-аксиологической парадигме. Продемонстрировано связь символических значений лексических единиц-вербализаторов бинарной оппозиции верх/низ с элементами внутреннего лексикона человека.

Ключевые слова: бинарная оппозиция верх/низ, символ, внутренний лексикон, фольклорные тексты.

T. GONCHARUK

VERBAL-SYMBOLIC OBJECTIFICATION BINARY OPPOSITION UP/DOWN BASED ON FOLKLORE TEXTS

The article describes the basic methods of verbal-symbolic objectification binary opposition up/down based on Russian folklore texts. It identified the basic symbolic and semantic components that characterize the comparison in an evaluative-axiological paradigm. It is an attempt to demonstrate the connection of symbolic meanings of lexical verbal indicators for binary opposition up/down with the elements of the internal lexicon of man.

Key words: up/down binary opposition, symbol, internal lexicon, folklore texts.

УДК 244:81'366.574:82-311.6

**Анна КШИВИЦКА-УСТШИЦКА,
Лариса КОЛОДІНА**

РОЛЬ РЕЛІГІЙНИХ ЗВОРОТІВ У МОВНІЙ КОМУНІКАЦІЇ (НА ПРИКЛАДІ ВИБРАНИХ УКРАЇНСЬКИХ ІСТОРИЧНИХ РОМАНІВ)

У статті подано низку релігійних зворотів, які використовуються у побутовому спілкуванні героїв проаналізованих українських історичних романів кінця ХІХ – початку ХХ століття. Предметом дослідження стали приклади таких мовних формул, як молитви, привітання, побажання,

подяки, ствердження, вигуки. Основним завданням статті є окреслення ролі та значення цитованих релігійних зворотів.

Ключові слова: молитва, мовна комунікація, історичний роман, фольклор, стилізація.

Релігійні звороти у мовній комунікації (так само як й інші мовленнєві звороти) відіграють значну роль. Вони виконують різноманітні функції: визначають емоційний стан співрозмовників, ілюструють певні форми людської поведінки, окреслюють характер людини через схожість її дій до поведінки божественних осіб, використовуються як засоби висловлення прохання, подяки, прокляття, докорів тощо. Функціонуючи як комунікаційні форми, які передаються в усному і писемному виді від покоління до покоління, релігійні вислови, безсумнівно, можна вважати складовою усної народної творчості певного народу.

Для української літератури фольклор має дуже велике значення. Він був і залишається багатим джерелом, з якого письменники черпають знання і здобувають нові теми для своєї творчості. Польський дослідник Р. Лужний пише про фольклор, зокрема український, так: «Фольклор – самобутня, стихійна художня творчість народу, яка є не тільки істотним генетичним підґрунтям кожної національної писемності, але також є постійним невисихаючим джерелом натхнення, оновлення і збагачення цієї писемності. Подібно як в історії інших слов'янських народів, це відбувається і в українській літературі, тому їх література відзначається великою різноманітністю, багатством і своєрідним обличчям, що немає аналогів в інших слов'янських фольклорах» [2, с. 36]. «Український фольклор домінував у творчості багатьох письменників як XIX, так і XX ст. Численні автори робили акцент на зразках мовлення героїв своїх творів, наприклад, Михайло Коцюбинський (1864-1913) у творі «Тіні забутих предків» подає зразки гуцульських звичаїв» [1, с. 67-71]. Визначення поняття українського фольклору подає також польський науковець В. Вільчинський у праці «Лексикон української культури»: «народна творчість українців – багата і диференційована, вона охоплює літературу (зокрема ліричну поезію, казки, перекази, легенди, думи й історичні пісні, прислів'я), музику, танець, художнє мистецтво й архітектуру, а також інші форми народництва. Вона мала

вирішальний вплив на формування національної культури в XVIII–XIX столітті, особливо на становлення української професійної літератури і музики. У період СРСР влада намагалася штучно «виробити» так званий радянський фольклор, який ідеологічно мав бути прокомуністичний і антирелігійний», фольклор, як слушно зауважує цитований автор, «був і є в житті українців чинником етнічної консолідації» [4, с. 68]. Фольклорні форми, що передавалися усно від покоління до покоління, несуть в собі глибокий смисл і значення. Мова фольклору характеризує особу, яка говорить, підкреслює її індивідуальність, відображає національне начало у мовленні і впливає на це мовлення [7, с. 324–325].

До фольклорних форм належать і релігійні вислови, що використовуються як у розмовному стилі щоденного побутового мовлення, так і в художньому стилі через мовлення героїв історичних романів.

Об'єктом для дослідження стали три українські історичні романи кінця XIX – початку XX століття: «Мотря» Богдана Лепкого [5], «Іду на вас» Юрія Опільського [6] і «У чужому гнізді» Андрія Чайковського [8].

Предметом вивчення є релігійні вислови, які були використані авторами з різною семантико-стилістичною метою, а саме: для характеристики персонажа, для опису специфіки місця і часу подій, відчуття епохи та занурення в ситуацію тощо. У романах винайдено велику гаму таких висловів, які у статті розподілено на шість категорій, а саме: молитви, вітання, побажання, ствердження, вигуки і подяки.

Молитви – це елементи релігійного мовлення, які в аналізованих творах представлені у невеликій кількості порівняно з іншими релігійними висловами. Вони не є типовим ресурсом стилізації, оскільки передаються від покоління до покоління в незмінній формі, проте значно відрізняються від повсякденного мовлення героїв, завдяки чому можуть бути визнані ресурсом стилізації. У семантичному аспекті вони є способом передачі своєрідності традицій і звичаїв. Молитва є «основним, універсальним, і одночасно одним з найстаріших і найбільш поширених жертвних релігійних актів, що полягає у словесному (вербалізованому) або мисленневому контакті з Богом (божеством).

До основних типів молитов зараховується публічно-літургійні (обрядово-культові) молитви, індивідуальні, благальні, молитви-подяки, покаяння тощо» [3, с. 132].

Наведемо молитви з матеріалу, наприклад, ранкова молитва, що промовляється героїнею роману (текст молитви подається церковно-слов'янською мовою в українській транскрипції – автори): *«От одра і сна воздвигл мя еси Господи, ум мой просвіти і серце і устні мої отверзи, - шептала поранну свою молитву. - Внезату судія прїїдет, і коггождо діянія обнажатся, со страхом зовем свят, свят, свят, еси Боже наши»* [5, с. 119]. Наступний молитовний текст, що характеризується використанням церковнослов'янської мови, звернений до Богоматері: *«Заступнице усердная, мати Господа вишняго, за всіх молиши сина твоего, Христа Бога нашего і всім твориши спастися, в державний твой покров прибігающим, - амінь»* [5, с. 111]. Нижчезгаданий фрагмент – з літургійної молитви: *«Благослови, душе моя, Господа і вся внутренняя моя ім'я святое его!»* [5, с. 113].

Вивчення текстів романів свідчить, що молитва використовується тільки у творі Богдана Лепкого (3 рази). Отже, молитва є найменш вживаною формою релігійного висловлювання. Застосовуючи цю форму, автор прагне подати героїв як таких, що вірують і визнають побожність за одну із найважливіших в житті чеснот. Віра і все, що з'являється разом з нею, у тому числі й вербалізована або мисленнева молитва, допомагає героям в їх щоденних змаганнях із випробуваннями долі, надає сили і надії на успіх. Цитуючи релігійні вислови, переконуємося, що саме у такій комунікативній формі зі зверненням до Бога або Божої родини відбувається емоційне зміцнення людини. Найчастіше – це апеляції до найвищих цінностей, до традиції або народної мудрості.

Релігійні вислови мають місце в щоденному житті людини. Їх вживання стало настільки повсякденним, що ми не помічаємо їх використання. Наприклад, висловлювання, що складаються з коротких формулювань, направлених до божественних осіб у формі прохань про допомогу, благань, застережень тощо. Найчастіше вони визначають певний вид людської діяльності із вкрапленням сталих, відомих і вживаних зворотів, які поширені у мовленні суспільства. Такі звороти можуть бути і засобом стилізації, тому у художній прозі вони найчастіше

використовуються для змалювання релігійних обрядів або опису осіб, які їх виконують. Вони мають місце в діалогах героїв, наприклад, для вираження емоцій.

Розглянемо зразки вітань й побажань: «*Щасть Боже*» [8, с. 83], «*Слава Ісусу Христу! – Слава на віки!*» [8, с. 466], «*Добрий вечір! Помагай Біг зі Святим вечером!*» [8, с. 91], «*Всякий дух Пана Бога хвали! – кликнув Михась*» [8, с. 108].

Такі мовні формули використовувались під час зустрічі зі знайомими на вулиці або при відвідуванні в хаті. Найчастіше з такою формою привітання пов'язувалися усталені відповіді, які також містять у собі звертання до божественних постатей. Наприклад, *побажання «Борони Боже!»* [8, с. 47], «*Храни Боже!*» [8, с. 47], «*Та най тебе Бог боронить!*» [8, с. 73], «*Коли так, то Боже помагай!*» [8, с. 75], «*Дай же Боже в добрий час!*» [8, с. 212], «*Боже вам помагай!*» [8, с. 213], «*Дай Боже всякому такої мізерії, як у вас, Іване Степановичу, - казав цар*» [5, с. 7], «*Відверни її, Господи милосердний, від нас та поверни на дебри і яруги, - зітхав Апостол*» [5, с. 18], «*І не допусти, Боже, щоби це колись проти моєї волі сталося*» [5, с. 24], «*Гетьман не дасть нам пропасти, дай йому, Боже, здоров'я! - шептали не одні уста*» [5, с. 44], «*Не дай, Боже, щоб її присилували йти за тебе, за булаву*» [5, с. 53], «*З ними він дуже уважно, основно й усесторонньо обговорював кожну дрібничку, щоб, храни Боже, не осоромити себе перед киянами*» [5, с. 97], «*Дай Боже, щоби цей чорт перемінився у твого ангела-хранителя, Мотре, - відповів Чуйкевич*» [5, с. 104], «*Ет! най йому Бог дасть там царство небесне, пане добродзею, але то не була нашого гнізда птиця*» [8, с. 46], «*Най тебе Бог держить у своїй опіці!*» [8, с. 321], «*Хорони мене, Боже, я не з тих, що, як той мовляв...*» [5, с. 12], «*Хай Бог провадить, - сказав гетьман...*» [5, с. 19], «*Не опустимо тебе до смерті, так хай нас Господь Бог не опускає у важку годину скону*» [5, с. 29], «*Господи наш, Ісусе Христе, претерпівий за нас страсті, помилуй нас!*» [5, с. 51], «*Так нехай тебе Господь благословить, - казав Кочубей і з поважною міною перехрестив його*» [5, с. 109], «*Боже борони мене, щоб я бажав їй злого*» [5, с. 193], «*Господи сил, помилуй нас*» [5, с. 200], «*Так мені, Боже, допоможи от нині і во віки віков*» [5, с. 238], «*Тепер, пане, йдіть з Богом до дому*» [8, с. 34], «*Ну, з Богом!*» [6, с. 57], «*Йдьте з Богом у добрий час та з поворотом не минайте нас!*»

[5, с. 71], «Доброї ти шани собі бажаєш, мій сину, і *хай тобі Всевишній і наша заступниця свята, Матір Господня, допоможуть*, щоб ти доступив такої честі, але невже ж ти гідний її?» [5, с. 50], «*Але поблагословить тебе Бог, Панагія і заступник їх на землі – кесар*» [6, с. 74].

Зазначені приклади *побажань*, які містять звернення до Бога і святих осіб, були висловлені героями у різних комунікативних ситуаціях: у процесі розмови, для закінчення діалогу, ставали квінтесенцією різних розповідей тощо. Такі побажання відносилися як до людей, які самі про щось просять на власні потреби, так і стосовно третіх осіб, щодо яких побажання було сформульоване. Можна висловити припущення, що деякі побажання були висловлені «неусвідомлено», тобто вони є природнім способом завершення розмови. Проте також є такі приклади, в яких побажання становлять центральну частину діалогу і використовуються цілеспрямовано з вірою й очікуванням на їх здійснення як на щось справжнє і реальне. Більшість прикладів ілюструють дію принципу: робиш добро – отримуєш добро, отже, наведені побажання не скеровують до дій, що здатні скривдити інших осіб.

Ствердження відрізняються від *побажань* тим, що герої, які їх висловлюють, щиро переконані в існуванні певного факту, сприймають реальність такою, якою вона є. Як правило, вони не прагнуть чогось більшого, оскільки вірять, що буде саме так, як запланував це Бог. Успіх у справах доручають саме йому, довіряються його опіці, доручають йому всі свої справи і діяння. Наведемо приклади тверджень: «... *та опісля Бог знає, чого від мене зажадає*» [8, с. 77], «*Добре, хвала Богу*» [8, с. 83], «*Господь знає, про що балакали*» [8, с. 118], «*Кожний, маючи хліб, був вдоволений тим, що Бог дав*» [8, с. 174], «*Воля Божа!*» [8, с. 398], «*Поки що не благословить Бог нашому господинові на престол, ні тобі на болгарські волости*» [6, с. 49], «*Бог мені свідком, що я добре зробив*» [8, с. 39], «*Мене б Бог скарав*» [8, с. 120], «*А тепер в ім'я Боже... во ім'я Отця і Сина і Святого Духа амінь! – вйой!*» [8, с. 210], «*Усе у Божих руках*» [8, с. 479], «*Один Бог знає, один Бог відає, що наш гетьман думає, гадає*» [5, с. 21], «*Все у Божій ласці*» [5, с. 62],

«... бо то аж до Львова треба їхати, а той Львів так далеко, що Господи святий!» [8, с. 27], «Або я знаю, чи де на правду є таке право... Господи!» [8, с. 116], «Свят Господи! – каже Стефаниха – а то що за пукавка» [8, с. 121], «Бійся Бога, Михасю!» [8, с. 123], «Слава ж Тобі Господи, щось дитину до мене привернув!» [8, с. 226], «Михасю, бійся Бога, вгамуйся!» [8, с. 314], «Але ж бійся Бога! віз трясє страшенно... я це відхорую... Боже мій! Куди ж я вилізу на віз?» [8, с. 330], «За цю кривду най тебе Бог покарає, я тебе проклинаю» [8, с. 460], «Слава Ісусу Христу! – Слава на віки!» [8, с. 466], «Йй Богу, такої аниживки я зроду не пив, - сказав цар і поставив чарку на стіл» [5, с. 6], «..., бо все вони міняться і грають, як море, лиця, ніби грецька статуя засоромилася й спаленіла, а усмішка – Боже твоя сила! – що за усмішка» [5, с. 68], «..., а як любилися, Боже ти мій!» [5, с. 73], «Боже мій, яка гарна панночка!» [5, с. 225], «Боженьку мій! – вже не говорила, а прямо співала Любов Хведорівна» [5, с. 254], «Боже мій, Боже! – повторяв, ходячи по кімнаті» [5, с. 301], «Господи, як важко свою будучність відгадати!» [5, с. 334], «Най тебе Бог благословить, мій сину! нічого проти неї не маю» [8, с. 124], «Слава ж Тобі Господи, що Різдва діждалися! – заговорила мати – час, діточки, до церкви!» [8, с. 125], «Най ся діє воля Божя! – зітхнув Гоздецький ховаючи сотку в кишенью» [8, с. 200], «Господи слава тобі!» [8, с. 390], «Кличу всемогучого Бога на свідка во Тройці Святій всюдисущого і Матір Божу, заступницю нашу» [5, с. 29], «Матінко Божя, Христе Царю, елейзон! елейзон!» [6, с. 112].

Найчастіше ствердження є проявом сильних емоцій, тому майже всі вислови закінчуються знаком оклику. Виражаючи певне захоплення чимсь або кимсь, такі мовні формули застерігають, прославляють, запевняють у правдивості сказаного, скеровуючи висловлювання-звертання до святих осіб: Бога-отця, Богоматері, Ісуса Христа, Святої Трійці.

Релігійні звороти-подяки передають відчуття вдячності за певну допомогу, найчастіше морально-духовну підтримку і є своєрідним прославлянням Бога, наприклад: «Нічого, славити Бога, здорові, тільки двох побилося уночі з тутешніми козаками» [5, с. 79], «От, славити Бога, ми всі до пари! – заговорив Михась» [8, с. 121], «Ні, мамо, тілом я, славити Бога, здоровий, як риба,

тільки душа в мене болить» [5, с. 49]. *«Внуши, Боже, молитву мою, і не презри молення моего»* [5, с. 113].

Отже, узагальнюючи результати аналізу, можемо зробити висновки, що релігійні звороти вживали всі троє письменників. Однак найбільше їх можна було зібрати з творів Андрія Чайковського (36 разів) і Богдана Лепкого (30 разів). Менше їх використав Юрій Опільський (4 рази). Поясненням цього факту може стати те, що Юрій Опільський у своєму романі описує часи язичництва (а не християнства) в Україні. Натомість у його романах виступає інша характерна ознака, яка не виявлена в інших двох творах (ані в Андрія Чайковського, ані в Богдана Лепкого), а саме: велика кількість формул-звертань до міфологічних богів, що свідчить про глибоке натхнення літературою і класичною культурою, наприклад: *«Боги добрі, боги живі, духи світла та тепла, бороніть нас від тьми та смерти, проженіть мару та змору на гори – ліси!»* [6, с. 19], *«Хе-хе, з богами, сину, приходиш, зі святим Дажбогом – сонцем»* [6, с. 26], *«Хай боги проведуть його у рай, а тебе у край добра та щастя»* [6, с. 27], *«Боги бачили, як ти давав їх батькові у позику, боги бачитимуть, як я їх тобі зверну!»* [6, с. 34], *«А що я дужчий від вас, се дар богів, а нічия заслуга»* [6, с. 40], *«На всіх богів землі і пекла, на кости дідів та батьків, не забуду я тобі сього і або згину, або вдавлю тобі у горло твої власні очі»* [6, с. 41], *«Боги світлі, боги добрі, змилюйтеся наді мною!»* [6, с. 125], *«Слава богам добрим, світлим за гарну ворожбу! – сказав в кінці Мстислав»* [6, с. 135], *«Відроджений узимі Дажбог вивів у світ завітчану, умаєну княгиню Весну та указав лісам, горам, степам, лугам, людям і богам»* [6, с. 143], *«Боги добрі, боги ласкаві вернуть тобі чоловіка»* [6, с. 144], *«...на щастя, богам і родині на потіху»* [6, с. 146] і т.д.

У романі Богдана Лепкого має місце велика кількість фольклорних форм. Вони складають найширшу групу релігійних висловів, направлених до божественних осіб. Постійне звертання до Бога і Божої родини зміцнює розповідь. Це виражається у формі закликів до Божого милосердя, усвідомлення Божої волі і сподівання на Божественне провидіння. З метою мовної стилізації в аналізованому історичному романі вживаються повторювальні вислови *«Їй-Богу!»*, *«Боже ти мій!»*. Слід підкреслити, що

зазначені релігійні вислови є найбільш уживані з усіх поданих прикладів, засвідчених у романі Богдана Лепкого.

У романі Андрія Чайковського найбільшу групу складають вислови-апеляції до святих осіб, які можна об'єднати у такі групи: вигуки, побажання і привітання.

Таким чином, представлені форми українського фольклору, до яких зараховано молитви та інші релігійні вислови, найчастіше вживаються героями ситуативно, а отже, часто інстинктивно й неусвідомлено. Однак їх використання на початку, в середині або в кінці речення надає змісту цілісності, підкріплює висловлення героя. Усі наведені релігійні звороти зберігають і відкривають джерела народної мудрості, традицій, звичаїв, національної обрядовості. Послуговуючись релігійними висловами автори романів прагнуть використати їх семантичне навантаження з різною метою: як ресурс ідентифікації з нацією, як спосіб міжлюдської комунікації, для характеристики селянського середовища, а також як засіб художнього мовлення. Усі перераховані форми фольклору в житті людини завжди були нерозривно пов'язані з її домівкою, родиною, звичаями, природою, релігійністю, історією, героями цієї історії, міфічними персонажами тощо. Вони часто бувають вигаданими, спонтанними, переказаними учасниками подій, містять описи відважних воїнів, королів та характеристики їх вчинків.

Таким чином, роль представлених релігійних висловів можна визначити так: *молитва* – це форма ритуалу, встановлення зв'язку між людським та надприродним світами, а також заклик до дії. *Вітання* спрямовані на зав'язання контакту або уникнення конфлікту. *Побажання* мають на меті формування відчуття шанобливості, поваги і зміцнення відчуття віри. Аналіз формул-*стверджень* засвідчує ознаки смиренності, покірності, віри у невідворотність долі, що досягається через насичення висловів богословським змістом. У випадках наявності знаків оклику спостерігається посилення емоцій, зумовлене реакцією застереження, підбадьорення або іншою релігійною спрямованістю. При висловленні *подяки* відчувається неймовірне очищення, відродження сил, зміцнення віри і вдячності за отримане божественне благословення.

Отже, релігійне мовлення є однією із найдавніших світоглядних форм міжлюдської комунікації, зокрема усної народної творчості, тому його вивчення, аналіз та сучасний аспект використання є невичерпним джерелом національної самобутності кожної нації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Karabowicz T. Dziedzictwo kultury ukraińskiej. rozdz.: Etnografia i folklor w XIX i XX wieku. Lublin 2001. – 67-71 s.
2. Łużny R. Zarys dziejów literatury ukraińskiej / Ukraina. Teraźniejszość i przeszłość. Kraków 1970.– 355-401 s. / M. Łesiów. Ukraina wczoraj i dziś. Lublin 1994. – 36 s.
3. Olechnicki K., Załęcki P. Słownik socjologiczny, Toruń 1999. – 132 s.
4. Wilczyński W. Leksykon kultury ukraińskiej. Kraków 2004 – 68 s.
5. Лепкий Б. Мотря / Б.Лепкий. – Львів, 1991. – 345 с.
6. Опільський Ю. Іду на вас /Ю. Опільський. – Том 1. – Львів, 1994. – 215 с.
7. Українська мова. Енциклопедія. ред. кол. В. М. Русанівський, О. О. Тараненко, М. П. Зяблюк, Є. А. Карпіловська та інші. – К., 2000. – с. 324-325.
8. Чайковський А. У чужому гнізді / А. Чайковський. - Т. V. – Львів, 1994. – 243 с.

А. КШИВИЦКА-УСТШИЦКА,
Л. КОЛОДИНА

РОЛЬ РЕЛИГИОЗНЫХ ОБОРОТОВ В РЕЧЕВОЙ КОММУНИКАЦИИ (НА МАТЕРИАЛЕ ИЗБРАННЫХ УКРАИНСКИХ ИСТОРИЧЕСКИХ РОМАНОВ)

В статье подано ряд религиозных оборотов, которые используются в бытовом общении героев проанализированных украинских исторических романов рубежа XIX-XX веков. Собранный языковой материал охватывает довольно разнообразные языковые явления, т.е. молитвы, приветствия, пожелания, утверждения, риторические *восклицания* и благодарность. Главная цель статьи – определить роль и значение вышеуказанных религиозных оборотов в речевой коммуникации.

Ключевые слова: молитва, речева комунікація, історический роман, фольклор, стилізація.

A. KRZYVICZKA-USTRZYCKA,
L. KOLODINA

ROLE OF RELIGIOUS EXPRESSIONS IN LINGUISTIC COMMUNICATION (ON THE EXAMPLE OF SELECTED UKRAINIAN HISTORICAL NOVELS)

This paper focuses on the analysis of religious expressions, which – in general terms – fulfill an important role in interpersonal communication. A number of religious expressions are explored in the paper as they were used in dialogues between protagonists of selected Ukrainian historical novels produced at the turn of 19th and 20th centuries. The following types of linguistic forms are analyzed in the paper, namely prayers, greetings, statements, exclamations and thanksgivings. The major aim of this paper is to determine the role and meaning of the religious expressions under scrutiny.

Keywords: prayer, linguistic communication, historical novel, folklore, stylistics.

УДК 81:3 9 + 83'373.6

Дмитро ПЕРЕВЕРЗЄВ

канд. філол. наук,

почесний доктор Інституту культури (Франція),

чл.-кор. Європ. академії наук, мист-в та л-ри (Франція)

ЕТИМОЛОГІЧНА ГЛИБИНА ЛЕКСИКИ УКРАЇНСЬКОЇ ВЕСІЛЬНОЇ ДРАМИ

У статті проаналізовано функціонування архаїчних лексеми української мови у межах весільного ритуалу.

Ключові слова: українська мова, мова фольклору, питома лексика.

Актуальність дослідження зумовлена потребою використання найновіших здобутків історичної лексикології для аналізу текстів, основоположних для української культури і ментальності.

Наукова новизна статті пояснюється першою послідовною спробою проаналізувати хронологічні шари походження